

**გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის
ევროპის ეკონომიკური კომისიის (UNECE)
სტრატეგია “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის”
მიღებულია უმაღლესი დონის შეხვედრაზე**

ხედვა

ჩვენი მომავლის ხედვა გვიხატავს რეგიონს, რომლის მოსახლეობაც ადამიანებს, ქვეყნებსა და თაობებს შორის სოლიდარობის, თანასწორობის და ურთიერთპატივისცემის საერთო ღირებულებებს იზიარებს. ამ რეგიონს ეკონომიკური სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფის, სამართლის, სოციალური ერთიანობის, გარემოს დაცვის და ბუნებრივი რესურსების მიზანშეწონილი გამოყენების თვალსაზრისით მდგრადი განვითარება ახასიათებს. ამჟამინდელი თაობის მოთხოვნების დაკმაყოფილება მომავალი თაობების უფლებების შეზღუდვის გარეშე ხდება.¹

განათლება, გარდა იმისა, რომ იგი ადამიანის ერთ-ერთ ძირითად უფლებას წარმოადგენს², მდგრადი განვითარების ერთ-ერთი წინაპირობაც არის და საუკეთესო საშუალებაა კარგი მმართველობის, ინფორმაციაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების მიღების და დემოკრატიის განვითარების უზრუნველსაყოფად. შესაბამისად, “განათლებას მდგრადი განვითარებისათვის” შეუძლია ჩვენი ხედვა რეალობად აქციოს. “განათლება მდგრადი განვითარებისათვის” ავითარებს და აძლიერებს ინდივიდების, ჯგუფების, თემების, ორგანიზაციების და ქვეყნების შესაძლებლობებს მოახდინონ საკითხების სწორი შეფასება და გააკეთონ არჩევანი, რომელიც ხელს შეუწყობს მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფას. მას შეუძლია, შეცვალოს ადამიანების აზროვნება და ამის მეშვეობით მათი ძალისხმევა მიმართოს ჩვენი სამყაროს უსაფრთხო, ჯანმრთელ და უზრუნველყოფილ ადგილად გარდაქმნის მცდელობისაკენ, რაც, თავის მხრივ, ცხოვრების ხარისხს გააუმჯობესებს. “განათლებას მდგრადი განვითარებისათვის” შეუძლია იმდენად შეცვალოს ადამიანების მიდგომა, რომ ისინი შეიმუშავენ ახალ ხედვასა და კონცეფციებს, მეთოდებსა და მიდგომებს.

შესავალი

1. სტრატეგიის შემუშავების მანდატი მონიჭებულია UNECE-ს რეგიონის ქვეყნების გარემოს დაცვის მინისტრების მეხუთე კონფერენციაზე – “გარემო ევროპისათვის” (კიევი, 2003 წლის მაისი) – გაკეთებული განცხადებით. სტრატეგია ითვალისწინებს როგორც რეგიონალურ, ასევე მსოფლიო გამოცდილებას. იგი გახლავთ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის “განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის” (UNESCO) მიერ შემუშავებული “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის ათწლეულის” რეალიზაციის სქემის პროექტის ნაწილი და შეესაბამება მის კონცეფციას. სტრატეგია უნდა გამოიყენებოდეს “ათწლეულის” და “მდგრადი განვითარების მსოფლიო სამიტის” შედეგების რეგიონალურ დონეზე განხორციელებისათვის.

¹ იხ. აგრეთვე “გარემოს დაცვის და განვითარების მსოფლიო კომისია”, “ჩვენი საერთო მომავალი”, 1987.

² იხ. აგრეთვე მინისტრების მეხუთე კონფერენციის – “გარემო ევროპისათვის” – “განცხადება განათლების მდგრადი განვითარებისათვის” შესახებ, კიევი, 2003.

2. სტრატეგიის შემუშავებაში მონაწილეობდნენ UNECE-ს რეგიონის ქვეყნების მთავრობები, არასამთავრობო ორგანიზაციები და სხვა დაინტერესებული პირები, ისევე როგორც სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები.
3. წინამდებარე სტრატეგია მოწოდებულია, ხელი შეუწყოს UNECE-ს რეგიონში “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” დაწერვას და წახალისებას და, შესაბამისად, ჩვენი საერთო ხედვის რეალიზაციას.
4. UNECE-ს რეგიონი მრავალფეროვანი კულტურული ტრადიციების და განსხვავებული სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური პირობების მქონე ქვეყნებს აერთიანებს. მდგრადი განვითარების პერსპექტივა დიდად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ როგორ შეიცვლება ცხოვრების სტილი და პროდუქციის მოხმარების მოდელები, რა თქმა უნდა, იმ ქვეყნების საჭიროებების გათვალისწინებით, რომლებშიც სიღარიბე ჯერ კიდევ მთავარ პრობლემას წარმოადგენს.
5. რეგიონში სტრატეგიის განვითარების წინაპირობებიც და საჭიროებაც არსებობს. რეგიონის ქვეყნების უმრავლესობას პროფესიონალური საგანმანათლებლო სისტემა გააჩნია. მათში უზრუნველყოფილია საბაზისო განათლების ხელმისაწვდომობა და ყველასათვის თანაბარი საგანმანათლებლო პირობები, მიღწეულია წიგნიერების მაღალი დონე, განვითარებულია სამეცნიერო პოტენციალი და არსებობს პროცესებში სამოქალაქო საზოგადოებრიობის მონაწილეობის შესაძლებლობა. თუმცა, ჯერ კიდევ არსებობს პრობლემები, რომელთა გადაჭრაც აუცილებელია “განათლების მდგრადი განვითარებისათვის” წარმატებულად განსახორციელებლად. საჭიროა საგანმანათლებლო სისტემების გაუმჯობესება, რათა მათ შეძლონ “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” დისციპლინათაშორის ხასიათზე მორგება; აუცილებელია სამოქალაქო საზოგადოების ამ პროცესებში მონაწილეობის გადრმავება და სათანადო ინსტიტუციონალური და მატერიალური რესურსების მობილიზება.

I. მიზანი და ამოცანები

6. სტრატეგიის მიზანს წარმოადგენს UNECE-ს წევრი ქვეყნების დარწმუნება “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” საკუთარ ფორმალურ საგანმანათლებლო სისტემებში, ყველა შესაბამის საგანში და არაფორმალური განათლების პროგრამებში ინტეგრირების აუცილებლობაში. ეს მისცემს ადამიანებს ცოდნას და უნარს მონაწილეობა მიიღონ მდგრადი განვითარების პროცესებში, უფრო კომპეტენტურს და თვითდაჯერებულს გახდის მათ და მისცემს მათ მეტ საშუალებას – სოციალური ღირებულებების, სქესების თანასწორუფლებიანობის და კულტურული მრავალფეროვნების პრინციპების გათვალისწინებით – მიაღწიონ ჯანმრთელ და პროდუქტიულ ცხოვრებას ბუნებასთან ჰარმონიის მეშვეობით³;
7. ამ სტრატეგიის ამოცანებს, რომლებიც მისი მიზნის მიღწევას უნდა ემსახურებოდნენ, წარმოადგენს:

³ რიოს დეკლარაცია “გარემოსა და განვითარების შესახებ” აცხადებს, რომ ადამიანი მდგრადი განვითარების ძირითად საზრუნავს წარმოადგენს, და რომ მას გააჩნია უფლება, იარსებოს ჯანმრთელ და პროდუქტიულ გარემოში და ბუნებასთან ჰარმონიაში (იხ. აგრეთვე “განხორციელების გეგმა”, “მდგრადი განვითარების საკითხებისადმი მიძღვნილი მსოფლიო სამიტი”, გაერო, 2002).

- (ა) იმის უზრუნველყოფა, რომ პოლიტიკური, მარეგულირებელი და საოპერაციო კონცეფციები ხელს უწყობდნენ “განათლებას მდგრადი განვითარებისთვის”;
- (ბ) მდგრადი განვითარებისათვის, ფორმალური და არაფორმალური განათლების მეშვეობით, ხელის შეწყობა;
- (გ) მასწავლებლების სათანადო კომპეტენციის უზრუნველყოფა, რათა მათ შეძლონ სწავლების პროცესში მდგრადი განვითარების საკითხების ჩართვა;
- (დ) იმის უზრუნველყოფა, რომ “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” დასანერგად აუცილებელი ყველა საშუალება ხელმისაწვდომი იყოს;
- (ე) “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” კვლევებისა და განვითარების ხელშეწყობა;
- (ვ) UNECE-ს რეგიონის ყველა დონეზე “განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის” დაკავშირებული თანამშრომლობის გაღრმავება.

II. ზარბაზნი

8. სტრატეგია მიღებული იქნება UNECE-ს წევრი ყველა დაინტერესებული სახელმწიფოს მიერ. სასურველია, რომ რეგიონში არ შემავალმა ქვეყნებმაც მისდიონ მის პრინციპებს.
9. სტრატეგია გამიზნულია მთავრობებისთვის, ახდენს მათ მოტივაციას და აძლევს რჩევას, როგორ უნდა იქნას შემუშავებული შესაბამისი პოლიტიკა და მეთოდოლოგია, რომლებიც შექმნიან მდგრადი განვითარების საკითხების საგანმანათლებლო და სასწავლო სისტემებში ინტეგრირების და პროცესებში მასწავლებლებისა და სხვა დაინტერესებული პირების ჩართვის შესაძლებლობას. რადგანაც “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” ადგილობრივ, სუბ-ეროვნულ, ეროვნულ და რეგიონალურ გარემოებებს უნდა ითვალისწინებდეს, მისი ზეგავლენა მდგრადი განვითარების სხვადასხვა ასპექტებზე შესაძლოა, ქვეყნისა და განათლების სფეროების მიხედვით, სხვადასხვა იყოს. იმის გათვალისწინებით, რომ სტრატეგიის განხორციელება ქვეყნების პრიორიტეტებზე და მათი კონკრეტული საჭიროებების და გარემოებების შესაბამისად შექმნილ ინიციატივებზეა დამოკიდებული, ჩვენ შევეცადეთ, იგი მაქსიმალურად მოქნილი ყოფილიყო.
10. სტრატეგია ხელს უწყობს უწყებათა⁴, და სხვადასხვა დაინტერესებულ პირებს შორის თანამშრომლობას და პარტნიორული ურთიერთობების ჩამოყალიბებას, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” პროცესში ინვესტიციების, მატერიალური და ადამიანური რესურსების მოზიდვას.
11. სტრატეგია ითვალისწინებს “განათლების ყველასათვის” ძირითად დებულებებს, რომლებიც “ჩვენი კოლექტიური ვალდებულებების შესრულების”⁵ სახელითაა ცნობილი.
12. სტრატეგია მხარს უჭერს მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი და სხვა შესაბამისი ხელშეკრულებების კომუნიკაციებთან, განათლებასთან, საზოგადოებრივ მონაწილეობასთან და შეგნების ამადლებასთან დაკავშირებული დებულებების განხორციელებას. იგი აგრეთვე ხელს უნდა უწყობდეს “გარემოსა და განვითარების შესახებ” რიოს დეკლარაციის მე-10 მუხლის, “ორჰუსის

⁴ სახელმწიფო ორგანოებს შორის.

⁵ “დაკარის კონცეფცია ქმედებებისათვის”, UNESCO, 2000.

კონვენციის”⁶, გაეროს “ათასწლეულის განვითარების გეგმების”⁷ და “ხარისხიანი განათლების”⁸ პირობების შესრულებას გამჭვირვალობის, მონაწილეობითი გადაწყვეტილებების მიღების და ადამიანების გაძლიერების პრინციპების მხარდაჭერის მეშვეობით.

III. პრინციპები

13. აუცილებელია მდგრადი განვითარების ცნების ევოლუციის გათვალისწინება. შესაბამისად, მდგრადი საზოგადოების განვითარება უნდა განიხილებოდეს, როგორც უწყვეტი სასწავლო და ახალი საკითხებისა და დიდი ხნის აღმოჩენის პროცესი, რომლის დროსაც შესაძლებელია, გამოცდილების აკუმულირების შედეგად, კითხვებზე პასუხები და პრობლემების მოგვარების გზები ცვლილებას განიცდიდნენ. “განათლების მდგრადი განვითარებისათვის” სასწავლო მიზნები ცოდნის და უნარ-ჩვევების შექმნაზე, გაგების უზრუნველყოფაზე, მიდგომების და ფასეულობების ჩამოყალიბებაზე უნდა იყვნენ ორიენტირებული.
14. “განათლება მდგრადი განვითარებისათვის” ჯერ კიდევ შემუშავების პროცესშია. იგი წარმოადგენს ფართო, ყოვლისმომცველ კონცეფციას და ურთიერთკავშირში მყოფ გარემოსდაცვით, ეკონომიკურ და სოციალურ საკითხებს შეეხება. იგი კიდევ უფრო აფართოებს “გარემოსდაცვითი განათლების” კონცეფციას, რომელიც ცდილობს, განვითარების ასპექტების რაც შეიძლება მეტი რაოდენობა მოიცვას. “განათლება მდგრადი განვითარებისათვის” აგრეთვე მოიცავს განვითარების სხვადასხვა ელემენტებს და განათლების სხვა მიზანმიმართულ ფორმებს. შედეგად, აუცილებელია “გარემოსდაცვითი განათლების” პროგრამის ისე შემუშავება და შეესება, რომ მიიღწეოდეს მისი ინტეგრირება “განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის”.
15. მდგრადი განვითარების ძირითად განსახილველ თემებს (სხვა საკითხებთან ერთად) სიღარიბის დაძლევა, მოქალაქეობის საკითხები, მშვიდობა, ეთიკა, პასუხისმგებლობა ლოკალურ და გლობალურ ასპექტებში, დემოკრატიისა და მართვის პრინციპები, სამართალი, უშიშროება, ადამიანის უფლებები, ჯანდაცვა, სქესების თანასწორუფლებიანობა, კულტურული მრავალფეროვნება, ქალაქებისა და სოფლების განვითარება, ეკონომიკა, წარმოების და მოხმარების ტენდენციები, კორპორატიული პასუხისმგებლობა, გარემოს დაცვა, ბუნებრივი რესურსების მართვა და ბიოლოგიური და ლანდშაფტური მრავალფეროვნების შენარჩუნება წარმოადგენს.⁹ ასეთ განსხვავებულ თემებზე მუშაობისათვის, “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” განხორციელებისას გლობალური მიდგომის გამოყენებაა აუცილებელი.¹⁰

⁶ “გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ევროპის ეკონომიკური კომისიის კონვენცია გარემოსდაცვით ასპექტებში ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილებების მიღებაში საზოგადოებრივი მონაწილეობის და სამართლებრივი თანასწორუფლებიანობის შესახებ”, ორჰუსი (დანია), 1998.

⁷ “გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ათასწლეულის დეკლარაცია”, გენერალური ასამბლეა, მე-8 პლენარული სხდომა, 2000.

⁸ “განათლების მინისტრების ერთობლივი კომუნიკე”, UNESCO-ს 32-ე გენერალური კონფერენცია, 2003.

⁹ იხ. აგრეთვე “განათლების მდგრადი განვითარებისათვის” ათწლეულის განხორციელების სქემის პროექტის კონცეფცია”, UNESCO, 2003.

¹⁰ იხ. აგრეთვე “განცხადება “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” შესახებ”.

16. “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” განხორციელებისას აუცილებელია შემდეგ სფეროებში მუშაობა: საბაზისო განათლების გაუმჯობესება, განათლების მდგრად განვითარებაზე ორიენტირება, საზოგადოებრივი შეგნების ამაღლება და თრენინგების და სწავლების ხელშეწყობა.¹¹
17. “განათლება მდგრადი განვითარებისათვის” უნდა უფროთხილდებოდეს და პატივს სცემდეს სხვადასხვა კულტურებს და მათ ასპექტებსაც უნდა ითვალისწინებდეს. აუცილებელია ადგილობრივი მოსახლეობის როლის აღიარება და საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავებაში მათი პარტნიორობის სტატუსით ჩართვა. აუცილებელია ტრადიციული ცოდნის, როგორც “განათლების მდგრადი განვითარებისათვის” განუყოფელი ნაწილის, დაფასება და შენარჩუნება.
18. ყველა დონეზე უნდა ხდებოდეს მოწაფეების წახალისება, რათა მათ გამოიყენონ სისტემური, კრიტიკული და შემოქმედებითი მიდგომა და აზროვნება როგორც გლობალურ, ასევე ადგილობრივ კონტექსტებში; ეს გახლავთ მდგრადი განვითარების განხორციელებისათვის აუცილებელი ნებისმიერი მოქმედების წინაპირობა.¹²
19. “განათლება მდგრადი განვითარებისათვის” მთელი ცხოვრების განმავლობაში მიმდინარეობს: ეს პროცესი ადრეული ბავშვობიდან იწყება და საშუალო და უმაღლეს განათლებაში გრძელდება, თუმცა ამით არ მთავრდება და ფორმალური განათლების ფარგლებით არ შემოსიანაზღვრება. რადგანაც ცხოვრების სტილი, ფასეულობები და მიდგომები ადრეულ ასაკშივე ყალიბდება, განათლებას განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ბავშვებისთვის გააჩნია. ვინაიდან სწავლება ცხოვრების პროცესის პარალელურად მიმდინარეობს, “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” “სამარის კარამდე” პროცესად უნდა ითვლებოდეს. იგი ყველა დონის სასწავლო პროგრამებში უნდა იყოს ჩართული, მათ შორის პროფ-ტექნიკური განათლების, მასწავლებლების გადამზადების და პროფესიონალების და გადაწყვეტილებების მიმღებების კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამებში.
20. “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” პროცესში უმაღლეს განათლებას განსაკუთრებული როლი ენიჭება: მან შესაბამისი ცოდნა და კომპეტენცია უნდა გააღრმავოს და თვისობრივად ახალ დონეზე აიყვანოს.
21. “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” მხედველობაში უნდა იღებდეს მრავალფეროვან ადგილობრივ, ეროვნულ და რეგიონალურ გარემოებებს, ისევე როგორც გლობალურ კონტექსტს, და უნდა ცდილობდეს, გამონახოს ბალანსი ადგილობრივ და გლობალურ საჭიროებებს შორის.
22. “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის”, განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდის და მისი ხარისხის გაუმჯობესების საშუალებით, აგრეთვე ხელს უნდა უწყობდეს სასოფლო და ურბანული რაიონების განვითარებას.
23. ეთიკური ასპექტები, მათ შორის ამჟამინდელი და მომავალი თაობების თანასწორუფლებიანობა, სოლიდარობა და ურთიერთდამოკიდებულება, ისევე როგორც ურთიერთობა ადამიანსა და ბუნებას შორის და მდიდრებსა და ღარიბებს შორის, მდგრადი განვითარების ქვაკუთხედს წარმოადგენენ და, შესაბამისად, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანნი არიან “განათლებისთვის მდგრადი განვითარებისთვის”. პასუხისმგებლობა ეთიკის განუყოფელი ნაწილია და “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” პრაქტიკულ ამოცანას წარმოადგენს.

¹¹ იხ აგრეთვე “დღის წესრიგი – 21-ე საუკუნე”.

¹² იხ. აგრეთვე “განცხადება “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” შესახებ”.

24. ფორმალური “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” ცხოვრებისეულ გამოცდილებას უნდა ითვალისწინებდეს და კლასგარეშე სამუშაოებს უნდა მოიცავდეს. პროცესის წარმართვაში, ერთის მხრივ, მოსწავლეებსა და სტუდენტებს და, მეორეს მხრივ, სახელმწიფო ორგანოებსა და საზოგადოებას შორის დიალოგის წახალისებაში¹³ ძალიან დიდი მნიშვნელობა “განათლებაში მდგრადი განვითარებისთვის” მონაწილე მასწავლებლებს¹⁴ ენიჭებათ. ამ კუთხით, “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” საზოგადოების ერთმანეთისაგან იზოლირებულ ფენებს შორის სათანადო კომუნიკაციების დამყარების შესანიშნავი საშუალებაა.
25. “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” კომუნიკაციებში და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში ურთიერთპატივისცემის კულტურის დანერგვას და უბრალოდ ინფორმაციის გავრცელებიდან თანამონაწილეობის პროცესის განვითარებაზე ყურადღების გადატანას გულისხმობს.¹⁵ შესაბამისად, აუცილებელია იმის აღიარება, რომ “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ინტერაქტიული და ინტეგრირებული პოლიტიკის შექმნის და გადაწყვეტილებების მიღების დანერგვის მხარდაჭერაში. აგრეთვე აუცილებელია თანამონაწილეობითი დემოკრატიის¹⁶ განვითარებაში და გაძლიერებაში “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” როლის დანახვა. განსაკუთრებით ეს ეხება საზოგადოებაში არსებული კონფლიქტების მოგვარების და სამართლის ხელმისაწვდომობის საკითხებს, რაც, სხვა მეთოდებთან ერთად, “ადგილობრივი დღის წესრიგი – 21-ე საუკუნის” მეშვეობით ხორციელდება.
26. “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” სხვადასხვა დაინტერესებულ პირებს შორის მრავალმხრივ თანამშრომლობას მოითხოვს. პროცესის ძირითად მონაწილეებს მთავრობა და ადგილობრივი ორგანოები, საგანმანათლებლო და სამეცნიერო სექტორები, ჯანდაცვის სფერო, კერძო ბიზნესი, წარმოება, ტრანსპორტის და სოფლის მეურნეობის სექტორები, სავაჭრო გაერთიანებები და პროფკავშირები, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები, არასამთავრობო ორგანიზაციები, სხვადასხვა თემები, ადგილობრივი მოსახლეები და საერთაშორისო ორგანიზაციები წარმოადგენენ.
27. “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” ხელს უნდა უწყობდეს მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებების, ისევე როგორც მდგრად განვითარებასთან დაკავშირებული შესაბამისი საერთაშორისო შეთანხმებების გაფორმებას.

IV. განათლების ძველი მხეტი

28. “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” მოითხოვს რეორიენტაციას და მხოლოდ ცოდნის მიცემიდან პრობლემების განსაზღვრის და მათი შესაძლო გადაჭრის გზების მოძიების მიდგომაზე გადასვლას. შესაბამისად, განათლებამ უნდა შეინარჩუნოს თავისი ტრადიციული ორიენტაცია ცალკეულ საგნებზე და, იმავდროულად, კარი გაუხსნას რეალური ცხოვრებისეული სიტუაციების

¹³ იხ. აგრეთვე “განცხადება “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” შესახებ”.

¹⁴ მასწავლებლებში იგულისხმება სკოლის მასწავლებლები, აღმზრდელები, ლექტორები, თრეინერები და ყველა სხვა პროფესიონალი, რომლებსაც სხვა ადამიანების განათლების მოვალეობა აკისრიათ, ისევე როგორც ნებაყოფლობითი განმანათლებელი ლიდერები.

¹⁵ “სალონიკის დეკლარაცია”, სალონიკი, საბერძნეთი, 1997. ზოგიერთ ქვეყანაში

თანამონაწილეობითი განათლების აღსაწერად იყენებენ ტერმინს “სოციალური სწავლება”.

¹⁶ “დღის წესრიგი – 21-ე საუკუნე”

მულტიდისციპლინარულ, კომპლექსურ განხილვას. ამან შეიძლება სასწავლო პროგრამების სტრუქტურაზე და სწავლების მეთოდოლოგიაზე გავლენა იქონიოს, რადგან მოითხოვს, რომ მასწავლებლები და მოსწავლეები აღარ იყვნენ უბრალოდ ცოდნის გადამცემები და მიმღებები, არამედ ისინი უფრო ერთიან სამუშაო გუნდს წარმოადგენდნენ.

29. ფორმალური საგანმანათლებლო დაწესებულებები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ ადრეული ასაკიდან უნარ-ჩვევების განვითარებაში, ცოდნის მიწოდებაში და ქცევისა და მიდგომების ჩამოყალიბებაში. ძალიან მნიშვნელოვანია უზრუნველყოთ, რომ ყველა მოსწავლემ და სტუდენტმა მიიღოს შესაბამისი ცოდნა მდგრადი განვითარების შესახებ და ჰქონდეს წარმოდგენა იმ გადაწყვეტილებების შესაძლო შედეგებზე, რომელიც არ ჯდება მდგრადი განვითარების ფარგლებში. საგანმანათლებლო დაწესებულება, მოწაფეების და სტუდენტების, მასწავლებლების, მენეჯერების და სხვა თანამშრომლების, აგრეთვე მშობლების ჩათვლით, უნდა აუცილებლად მისდევდეს მდგრადი განვითარების პრინციპებს.
30. აუცილებელია მხარი დაუჭიროთ არაფორმალურ “განათლებას მდგრადი განვითარებისთვის”, რადგანაც ეს ფორმალური განათლების მნიშვნელოვან დანამატს წარმოადგენს, და ზრდასრული ინდივიდების სწავლების ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტი გახლავთ. არაფორმალურ “განათლებას მდგრადი განვითარებისთვის” განსაკუთრებული როლი გააჩნია და იგი ხშირად უფრო მოსწავლეზე ორიენტირებული, თანამონაწილეობითი გახლავთ. გარდა ამისა, იგი ხელს უწყობს განათლების მიღებას მთელი ცხოვრების განმავლობაში. არაფორმალური განათლება სამუშაო ადგილზე ზრდის როგორც დამსაქმებლების, ასევე დასაქმებულების ღირებულებას. შესაბამისად, საჭიროა “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” ყველა ფორმაში მონაწილე პირებს შორის თანამშრომლობის აუცილებლობის აღიარება და წახალისება.
31. “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” წარმატებულობის მისაღწევად აუცილებელია მასწავლებლების შესაბამისი საწყისი განათლების და მათი გადამზადების, ისევე როგორც მათ შორის გამოცდილების გაზიარების, უზრუნველყოფა. თუკი მასწავლებლებს ექნებათ უფრო ღრმა ცოდნა მდგრადი განვითარების საკითხების შესახებ, განსაკუთრებით მათ საგანთან დაკავშირებულ სფეროებში, ისინი უფრო ეფექტურად შეძლებენ მუშაობას და პრაქტიკული მაგალითების გამოყენებით ააგებენ სასწავლო პროცესს. თრეინინგები აგრეთვე აუცილებლად უნდა იყოს მჭიდროდ დაკავშირებული მდგრადი განვითარების სფეროში მიმდინარე კვლევების შედეგებთან.
32. “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” სწავლებისას ძალიან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სახელმძღვანელო მასალების შინაარსს, ხარისხს და ხელმისაწვდომობას. თუმცა, ასეთი მასალები ყველა ქვეყანაში როდია ხელმისაწვდომი. ეს ძალიან დიდ პრობლემას წარმოადგენს ფორმალური განათლების და არაფორმალური სწავლების მთელი სექტორისათვის. შესაბამისად, აუცილებელია, ყველა ღონე იქნას ნახმარი მათი შექმნისა და გაგრძელების მიზნით. აუცილებელია, მიღწეული იქნას შესაბამისობა ფორმალურ და არაფორმალურ საგანმანათლებლო სახელმძღვანელო მასალებს შორის. ამას გარდა, აუცილებელია უზრუნველყოთ, რომ ისინი მართლაც შეესაბამებოდნენ მდგრადი განვითარების მოთხოვნებს და ხელმისაწვდომი იყვნენ ადგილობრივ ღონეზე.
33. იმისათვის, რათა ეფექტური იყოს, “განათლება მდგრადი განვითარებისთვის” უნდა:

- (ა) ხორციელდებოდეს ორი გზით: (i) “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” თემების ინტეგრირებით ყველა შესაბამის საგანში, პროგრამაში და კურსში; და (ii) შესაბამისი საგნების პროგრამების და კურსების შექმნით;
  - (ბ) ახდენდეს ფოკუსირებას სათანადო სასწავლო გამოცდილების გამოყენებაზე, რომელიც ხელს შეუწყობს მდგრადი ქცევის ჩამოყალიბებას როგორც საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, ასევე სამუშაო ადგილებზე, ოჯახებსა და საზოგადოებაში;
  - (გ) აღრმავებდეს თანამშრომლობას და პარტნიორულ ურთიერთობებს საგანმანათლებლო საზოგადოებასა და სხვა დაინტერესებულ პირებს შორის. საგანმანათლებლო პროცესში კერძო სექტორის და წარმოების ჩართვა შექმნის სწრაფი ტექნოლოგიური განვითარების და ცვლადი სამუშაო პირობების სათანადო გათვალისწინების შესაძლებლობას. საზოგადოებასთან მჭიდრო კავშირის მქონე სასწავლო პროცესი მოწაფეებს მეტი პრაქტიკული გამოცდილების შექმნის შესაძლებლობას მისცემს.
  - (დ) იძლეოდეს გლობალურ, რეგიონალურ, ეროვნულ და ადგილობრივ გარემოსდაცვით პრობლემებში ღრმად ჩახედვის საშუალებას; ხსნიდეს ამ პრობლემებს სასიცოცხლო ციკლის მიდგომის საფუძველზე და ყურადღებას ამახვილებდეს არა მარტო გარემოსდაცვით ზემოქმედებაზე, არამედ აგრეთვე ბუნებრივ და ადამიანის მიერ შექმნილ გარემოზე სოციალური და ეკონომიკური ფაქტორების ზეგავლენაზე;
  - (ე) იყენებდეს თანამონაწილეობითი, პროცესზე და შედეგზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო მეთოდების ფართო სპექტრს, რომლებიც კონკრეტულ შემსწავლელ აუდიტორიაზე უნდა იყოს ორიენტირებული. ტრადიციული მიდგომების გარდა, ეს უნდა მოიცავდეს დისკუსიებს, კონცეფტუალურ და აღქმით ასახვებს, ფილოსოფიურ გამოკითხვებს, ღირებულებების განსაზღვრას, სხვადასხვა სიტუაციების მოდელირებას, როლურ თამაშებს, ზოგადად თამაშებს, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებს, მიმოხილვებს, გამოკითხვებს, ექსკურსიებს და ბუნებაში გაკვეთილების ჩატარებას, მოსწავლეების სხვადასხვა პროექტებში მონაწილეობას, კარგი პრაქტიკების ანალიზებს, სამუშაო ადგილებზე მიღებულ გამოცდილებებს და პრობლემების გადაწყვეტის მეთოდებს;
  - (ვ) ეფუძნებოდეს შესაბამის სახელმძღვანელო მასალებს, მაგალითად, მეთოდოლოგიურ, პედაგოგიურ და დიდაქტიკურ ნაშრომებს, სახელმძღვანელოებს, ვიზუალურ მასალებს, ბროშურებს, გამოკითხვების შედეგებს, ელექტრონულ, აუდიო და ვიდეო წყაროებს.
34. მთავრობები მხარს უნდა უჭერდნენ არაფორმალურ განათლებას, რადგანაც ინფორმირებული მოქალაქეები და მცოდნე მომხმარებლები თავიანთი არჩევანით და ქცევით ხელს შეუწყობენ მდგრადობის ზომების, მათ შორის ”ადგილობრივი დღის წესრიგი – 21-ე საუკუნის,” განხორციელებას.
35. არაფორმალური სწავლება, საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ჩათვლით, უნდა ისწრაფოდეს იმისაკენ, რომ უზრუნველყოს გლობალურ და ადგილობრივ დონეებზე სოციალურ, ეკონომიკურ და გარემოსდაცვით საკითხებს შორის არსებული კავშირების უკეთესი გაგება, მათ შორის გრძელვადიან პერსპექტივაშიც. თემები, ოჯახები, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები და არასამთავრობო ორგანიზაციები ძალიან მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ მდგრადი განვითარების საკითხებზე საზოგადოებრივი შეგნების ამაღლების საქმეში.

36. არასამთავრობო ორგანიზაციები არაფორმალური განათლების ძალიან მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენენ – მათ ძალუბთ საზოგადოებრივი გაძლიერების პროცესის წარმართვა, ისევე როგორც სამეცნიერო ინფორმაციის ინტეგრირება და მოსახლეობისათვის ადვილად გასაგებ ენაზე მიწოდება. აუცილებელია სამთავრობო ორგანოებსა და ჩვეულებრივ მოსახლეობას შორის მათი მედიატორული როლის აღიარება, პროპაგანდა და მხარდაჭერა. არასამთავრობო ორგანიზაციებს, მთავრობასა და კერძო სექტორს შორის პარტნიორული ურთიერთობები დიდად წაადგება ”განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” საქმეს.
37. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ მომხმარებელთა არჩევნის და ცხოვრების სტილის ფორმირებაში, და განსაკუთრებით ეს ბავშვებს და მოზარდებს ეხებათ. მთავარი ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ მოვახდინოთ მასმედიის ”ნოუ-ჰაუს” და სადისტრიბუციო არხების მობილიზება, რათა შევძლოთ მდგრადი განვითარების შესახებ სანდო და მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელება.
38. სამუშაო ბაზრის ყველა სექტორს შეუძლია ეროვნულ, რეგიონალურ თუ გლობალურ მდგრადობაში თავისი წვლილის შეტანა. პროფესიონალებისა და გადაწყვეტილებების მიმღები პირებისთვის სპეციალური სასწავლო პროგრამების შექმნა, რომლებიც საშუალებას მისცემენ მათ, უფრო აქტიურად მიიღონ მონაწილეობა მდგრადი განვითარების პროცესებში, განისაზღვრა, როგორც ”განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” ერთ-ერთი კრიტიკული კომპონენტი.¹⁷
39. შედეგად, პროფესიონალურ-ტექნიკურ და კვალიფიკაციის ასამაღლებელ პროგრამებს ძალიან მნიშვნელოვანი როლი ეკისრებათ და ისინი ყველა პროფესიონალმა და გადაწყვეტილების მიმღებმა, განსაკუთრებით დაგეგმარებასა და მენეჯმენტში ჩართულმა, პირმა უნდა გაიაროს. ასეთი პროგრამები მდგრადი განვითარების შესახებ ცოდნის და ინფორმაციის მიწოდებას უნდა ისახავდნენ მიზნად. კვალიფიკაციის ასამაღლებელ პროგრამებს ორი ძირითადი მიზანი გააჩნიათ: (ა) ცოდნის გაღრმავება და უნარების გაუმჯობესება; და (ბ) ახალი კვალიფიკაციების შექმნა, რომლებიც სხვადასხვა პროფესიების წარმომადგენლებს სხვადასხვა სიტუაციებში შეიძლება დასჭირდეთ. კვალიფიკაციის ასამაღლებელი პროგრამები ერთ-ერთი იმ სფეროთაგანია, რომელთაც შეუძლიათ ძალიან ბევრი შეიძინონ საგანმანათლებლო სექტორის, დაინტერესებული პირების და ფართო საზოგადოებრიობის წარმომადგენლების თანამშრომლობის შედეგად.
40. სათრეინინგო პროგრამები მდგრადი განვითარების ძირითად კომპონენტებს უნდა ეხებოდნენ, მაგრამ იმავედროულად მხედველობაში სხვადასხვა პროფესიების წარმომადგენლების საჭიროებებს და მდგრადი განვითარების საკითხების მათ სამუშაო სფეროებთან შესაბამისობასაც უნდა ითვალისწინებდნენ. განსაკუთრებული ყურადღება კონკრეტული პროფესიის წარმომადგენლების ძირითად მოვალეობებს და მათ პოტენციურ სოციალურ, ეკონომიკურ და გარემოსდაცვით ზეგავლენას უნდა ეთმობოდეს.
41. იმისათვის, რათა ”განათლება მდგრადი განვითარებისათვის” საზოგადოების მდგრადი განვითარებისაკენ მიმართული დღის წესრიგის ნაწილი გახდეს, თავად საგანმანათლებლო სისტემის შეცვლაა აუცილებელი. უნდა წახალისდეს

¹⁷ იხ. აგრეთვე ”განათლების მდგრადი განვითარებისთვის ათწლეულის” განხორციელების სქემის კონცეფტუალური პროექტი.

კვლევები, რომლებიც წვლილს შეიტანენ "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" პროცესში. აუცილებელია უფრო მჭიდრო თანამშრომლობა დაინტერესებულ პირებს შორის კვლევებისა და განვითარების კუთხით. ეს უნდა შეეხებოდეს როგორც ახალი საკითხების განსაზღვრას, ასევე მათ საზოგადოებრიობამდე მიტანას და გამოყენების უზრუნველყოფას. უნდა მოხდეს კვლევითი საქმიანობის შედეგების გაცნობა პროცესების როგორც ადგილობრივი, ასევე რეგიონალური და გლობალური მონაწილეებისთვის. აგრეთვე უნდა მოხდეს ამ შედეგების ინტეგრირება საგანმანათლებლო სისტემაში, მათი პრაქტიკაში დანერგვა და გამოყენება.

V. განხორციელების კონცეფცია

1. განხორციელება ეროვნულ/სახელმწიფო დონეზე

42. თითოეული ქვეყანა თავად არის პასუხისმგებელი წინამდებარე სტრატეგიის განხორციელებაზე. იმისათვის, რათა მოხდეს მდგრადი განვითარების მთელ საგანმანათლებლო სისტემაში ინტეგრირება, აუცილებელია ძლიერი პოლიტიკური მხარდაჭერა მართვის ყველა დონეზე. ამ თვალსაზრისით, რეკომენდირებულია, რომ ქვეყნებმა მოახდინონ წინამდებარე სტრატეგიის თარგმნა თავიანთ ოფიციალურ ენაზე (ენებზე) და, თუკი ეს საჭიროა, ქვეყანაში არსებული ეროვნული უმცირესობების ენებზე, გადასცენ გასავრცელებლად სათანადო ორგანოებს და დანიშნონ ამ პროცესზე პასუხისმგებელი ორგანო.
43. წინამდებარე სტრატეგიის ეფექტური განხორციელება მოითხოვს მისი დებულებების ინტეგრირებას სახელმწიფოს და ნებისმიერი დონის ადგილობრივი მთავრობების, საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაგეგმარების, ინვესტირების და მართვის სტრატეგიებში და სასწავლო პროგრამებში. ამავე დროს, განხორციელება უნდა მიმდინარეობდეს სახელმწიფოს მიერ დადებული ნებისმიერი სხვა ორმხრივი ან მრავალმხრივი ხელშეკრულებების თუ შეთანხმებების შესაბამისად. აუცილებელია იურიდიული, ეკონომიკური და საკომუნიკაციო ინსტრუმენტების სახელმწიფო საჭიროებებთან ადაპტირება. ამის შედეგად, ქვეყნებს შეეძლებათ დებულებების თავიანთი კანონმდებლობის, პოლიტიკის და საოპერაციო კოცეფციების შესაბამისად შესრულება.
44. ქვეყნებმა მკაფიოდ უნდა განსაზღვრონ საერთაშორისო გარემოსდაცვითი და სხვა ხელშეკრულებების შესაბამისად მათთვის დაკისრებული საკომუნიკაციო, საგანმანათლებლო, საზოგადოებრივი მონაწილეობის უზრუნველყოფის და საზოგადოებრივი შეგნების ამაღლების ვალდებულებები, რათა შესაბამისად შეეცადონ მათ შესრულებას "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" მეშვეობით.
45. საგანმანათლებლო სისტემა მოქმედი პირების ფართო სპექტრს მოიცავს, რომლებიც სხვადასხვა ქვეყნებში შესაძლოა სხვადასხვა მარეგულირებელი მექანიზმებით იმართებოდნენ. იგი ასევე სხვადასხვა ასაკის და სოციალური სტატუსის მქონე ინდივიდებს აერთიანებს. ძირითადი პრობლემა მოსალოდნელი იქნება საგანმანათლებლო სისტემის პოლიტიკის შემუშავების და საოპერაციო ჩარჩოების სისტემების რეფორმის განხორციელებაში ნდობის, თანამონაწილეობის და სუბსიდიარულობის პრინციპებზე დაყრდნობით, აგრეთვე თვით შეფასების პრინციპების დანერგვაში. ამდენად, ძალიან მნიშვნელოვანია, რათა ფორმალურ და არაფორმალურ განათლებაზე

- პასუხისმგებელმა პირებმა წინამდებარე სტრატეგიის განხორციელებისას მჭიდროდ ითანამშრომლონ სხვა შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოებთან.
46. საჭიროა ყველა შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოს თანამშრომლობის, მათ შორის პასუხისმგებლობის განაწილების და მათი ლიდერობის აუცილებლობის აღიარება და წახალისება, რადგანაც ეს გახლავთ კარგი მართვის უზრუნველსაყოფად აუცილებელი მექანიზმი. კერძოდ, განათლების და გარემოს დაცვის სამინისტროებმა უნდა ითანამშრომლონ და იკისრონ ლიდერის როლი ფორმალური განათლების პოლიტიკაში, მიდგომებში და პროგრამებში მდგრადი განვითარების საკითხების უფრო ღრმა ინტეგრაციის ინიციატივაში და განხორციელებაში. ამას გარდა, მათ წინამდებარე სტრატეგიის განხორციელების მიმდინარეობაც უნდა შეაფასონ. თუმცა, აუცილებელია მჭიდრო და ეფექტური თანამშრომლობა სხვა საჯარო ორგანოებთან და დაინტერესებულ პირებთან, განსაკუთრებით იმ ორგანოებთან, რომლებიც ეკონომიკურ საკითხებზე არიან პასუხისმგებელნი.
  47. არსებობს სტრატეგიის განხორციელების სახელმწიფო დონეზე კოორდინაციის, ისევე როგორც ინფორმაციის გაზიარების და სხვადასხვა მოქმედ პირებს შორის თანამშრომლობის სტიმულაციის მექანიზმის შექმნის აუცილებლობა¹⁸. ერთ-ერთ შესაძლებლობას “ეროვნული განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” პლატფორმის შექმნა წარმოადგენს. ეს პლატფორმა შესაძლებელია სხვადასხვა სექტორების სპეციალისტებისგან შემდგარი მდგრადი განვითარების საბჭოების ან სხვა შესაბამისი ორგანოების მიერ კონტროლდებოდეს.
  48. ეროვნული¹⁹ (სახელმწიფო) სამოქმედო გეგმები სტრატეგიის განხორციელების საფუძველს უნდა წარმოადგენდეს. ქვეყნებმა უნდა მიიღონ გადაწყვეტილება იმის შესახებ, თუ რომელ ორგანოს დაეკისრება პასუხისმგებლობა ეროვნული სამოქმედო გეგმის შემუშავებაზე.
  49. ეროვნული სამოქმედო გეგმის შემუშავება თანამონაწილეობითი მიდგომის გამოყენებით უნდა მოხდეს. შესაბამისად, საჭიროა პროცესში ყველა დაინტერესებული პირის ჩართვა. აუცილებელია ქვეყანაში არსებული რეალური სიტუაციის გათვალისწინებაც. იმის გათვალისწინებით, რომ ქვეყნებს თავიანთი საჭიროებების, პოლიტიკის და პროგრამების შესაბამისად შეიძლება საკუთარი პრიორიტეტების დასახვა და განხორციელების განრიგების შემუშავება სურდეთ, ამ თავის დებულებები შეიძლება გამოყენებული იქნას, როგორც სახელმძღვანელო პრინციპები. ეროვნული სამოქმედო გეგმა უნდა მოიცავდეს ამოცანებს, ქმედებებს, ზომებს, საცდელ განრიგებს, განხორციელების საშუალებებს და შეფასების ინსტრუმენტებს.

2. მოქმედების სფეროები

უზრუნველყოთ, რომ პოლიტიკა, მარეგულირებელი და საოპერაციო ჩარჩოები ხელს უწყობდნენ “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” დანერგვას

50. პოლიტიკა, კანონმდებლობა, საოპერაციო ჩარჩოები და სასწავლო პროგრამები უნდა მოიცავდნენ და მხარს უჭერდნენ “განათლებას მდგრადი

¹⁸ ზოგიერთ ქვეყანაში “ცოდნის მართვის” მიდგომა დაინერგა.

¹⁹ იმ ქვეყნებისთვის, რომლებშიც ფედერალური მოწყობა არსებობს, ეროვნული გეგმების ნებისმიერი მოხსენიება სახელმწიფო და სუბ-სახელმწიფო გეგმებს გულისხმობს, კონტექსტის შესაბამისად.

განვითარებისთვის”. ამის მისაღწევად შესაძლებელია საჭირო იყოს შემდეგი ძირითადი ქმედებების განხორციელება: “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” კონცეფციების მიღება განათლების ყველა დონეზე; უწყებათაშორისი და დაინტერესებულ მხარეებს შორის თანამშრომლობის სტიმულირება, საჭიროების შემთხვევაში საკონსულტაციო მექანიზმების დანერგვასთან ერთად; მდგრადი განვითარების პრინციპების უმაღლესი განათლების ყველა დონის სასწავლო პროგრამაში და კვალიფიკაციის ამაღლების კურსებში, განსაკუთრებით კი დაწყებითი დონის მასწავლებლების მომზადების პროგრამებში ინტეგრირება; საგანმანათლებლო პროგრამების მდგრადი განვითარებისაკენ ორიენტაციის გაძლიერება და ინტერ-დისციპლინარულ, მულტი-დისციპლინარულ და სპეციალიზირებულ პროგრამებში ბუნებრივ, ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სოციალურ მეცნიერებებს შორის კავშირების გამყარება. ინტერ-დისციპლინარული და სპეციალიზირებული პროგრამები სათანადოდ დაბალანსებული უნდა იყოს.

უზრუნველყოთ ფორმალური და არაფორმალური სწავლების მეშვეობით მდგრადი განვითარების პროპაგანდა

51. უნდა წახალისდეს ფორმალური განათლების დაწესებულებების, ისევე როგორც თემების, ოჯახების, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების და არასამთავრობო ორგანიზაციების მეშვეობით მდგრადი განვითარების შესახებ საზოგადოებრივი შეგნების ამაღლება.
52. მდგრადი განვითარების პროფესიონალური უნარები და ცოდნა მუდმივად უნდა უმჯობესდებოდეს და, მომავალში, ინდივიდების (მათ შორის საჯარო მოხელეების, კერძო სექტორის წარმომადგენლების, ტრანსპორტის და სოფლის მეურნეობის მუშაკების) უწყვეტი განათლების საგანს უნდა წარმოადგენდეს. იმის გამო, რომ უამრავი სფერო მუდმივად ვითარდება, ყოველთვის იარსებებს ცოდნის გადრმავეების და ახალი უნარ-ჩვევების შექმნის საჭიროება, თუ გვინდა მდგრადი განვითარების კონცეფცია დროსთან შეწყობილად ვითარდებოდეს.
53. ამის მისაღწევად შესაძლებელია შემდეგი ქმედებების განხორციელება: პროფესიონალებისთვის (მათ შორის დამგეგმარებლებისთვის, მენეჯერების და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების წარმომადგენლებისთვის) მდგრადი განვითარების შესახებ ცოდნის მუდმივი განახლების და გადრმავეების შესაძლებლობების შექმნა და საზოგადოებაში მდგრადი განვითარების შესახებ ცნობიერების ამაღლების პროცესის მხარდაჭერა; არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის გაძლიერება და მათი საგანმანათლებლო საქმიანობის მხარდაჭერა; ფორმალურ და არაფორმალურ საგანმანათლებლო დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის გადრმავეება და არაფორმალური საქმიანობის მხარდაჭერა; ფართო საზოგადოების ინფორმირების მიზნით მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში მდგრადი განვითარების საკითხების განხილვის ორგანიზება და წახალისება.

ავამაღლოთ საგანმანათლებლო სექტორის კომპეტენცია, რათა ჩავრთოთ იგი მდგრადი განვითარების პროცესში

54. განათლების სისტემის ყველა დონეზე, მასწავლებლები, ლიდერები და გადაწყვეტილების მიმღები პირები უნდა ცდილობდნენ ”განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” შესახებ საკუთარი ცოდნის გადრმავებას, რათა შეძლონ

მოსწავლეების სათანადო წარმართვა და მათთვის მხარდაჭერის აღმოჩენა. შესაბამისად, კვალიფიკაციის ამაღლებისკენ მიმართული ძალისხმევა აუცილებელია როგორც ფორმალური, ისევე არაფორმალური განათლების ყველა დონეზე.

55. ამის მისაღწევად შესაძლებელია შემდეგი ქმედებების განხორციელება: საგანმანათლებლო სისტემის მუშაკების, მათ შორის არაფორმალური ლიდერების კვალიფიკაციის ამაღლების სტიმულირება, რათა შესაძლებელი იყოს მდგრადი განვითარების შესახებ მათი ცოდნის გაღრმავება; "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" სფეროში პროფესიონალების ცოდნის შესაფასებელი კრიტერიუმების შემუშავება; ფორმალურ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში და არაფორმალურ საგანმანათლებლო ორგანიზაციებში მდგრადი განვითარების საკითხების მართვის სისტემის დანერგვა და განვითარება; განათლების სისტემის ყველა დონის მასწავლებლების მომზადების და გადამზადების კურსების პროგრამებში მდგრად განვითარებასთან დაკავშირებული საკითხების ჩართვა; და მასწავლებლების, მათ შორის არაფორმალურ სფეროში მოღვაწე პირების, წახალისება, რათა მათ გაუზიარონ სხვებს მიღებული გამოცდილება.

უზრუნველყოფით "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" დასაწერად აუცილებელი ადეკვატური საშუალებების და მასალების ხელმისაწვდომობა

56. აუცილებელია შეიქმნას ყველა დონის მასალები "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" შესახებ, როგორც ზოგადი კურსების და პროფესიონალური განათლებისთვის, ასევე თვითგანათლებისთვის და აუცილებელია ამ მასალების ადაპტირება ადგილობრივ პირობებთან და მოთხოვნილებებთან.
57. ამის მისაღწევად შესაძლებელია შემდეგი ქმედებების განხორციელება: განათლების სისტემის ყველა დონის მასწავლებლებისთვის, მოსწავლეებისთვის და მკვლევარებისთვის მასალების (სასურველია მშობლიურ ენაზე) შექმნის სტიმულირება; როგორც სასწავლო, ასევე ინფორმაციის გაზიარების საჭიროებებისთვის ელექტრონული, აუდიო, ვიდეო და მულტი-მედია რესურსების შექმნის და გამოყენების მხარდაჭერა; "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" შესახებ ინფორმაციის ელექტრონული საშუალებებით და ინტერნეტის მეშვეობით ხელმისაწვდომობის გაზრდა; ფორმალური და არაფორმალური სწავლებისათვის შექმნილი მასალების ურთიერთშესაბამისობის უზრუნველყოფა და მათი გავრცელების შესაბამისი სტრატეგიის შექმნა.

"განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" მიმართულებით კვლევების და მისი განვითარების სტიმულირება

58. არსებობს "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" სხვადასხვა სფეროში კვლევების ჩატარების და განვითარების უზრუნველყოფის საჭიროება. კვლევები შეიძლება ეხებოდეს სწავლების მეთოდებს, შეფასების საშუალებებს, მიდგომების და ღირებულებების ფორმირებას, სკოლების/ინსტიტუტების განვითარებას, და საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების დანერგვას. "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" კვლევები უნდა უზრუნველყოფდნენ მისი განვითარების უწყვეტი ბაზისის შექმნას.
59. კვლევებისა და განვითარებისაკენ მიმართული ძალისხმევის შედეგების შესახებ უნდა ეცნობოს პროცესის ყველა ადგილობრივ, რეგიონალურ თუ გლობალურ

მონაწილეს, და აუცილებელია საგანმანათლებლო სისტემაში ამ შედეგების ინტეგრირება.

60. ამის მისაღწევად შესაძლებელია შემდეგი კვლევითი და განვითარებისკენ მიმართული ქმედებების ინიციატა და მხარდაჭერა: "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" შინაარსის და სწავლების მეთოდების შემუშავება; "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" ეკონომიკური ეფექტების და სტიმულების შესწავლა; მდგრადი განვითარების კონცეფციის და მისი ადგილობრივი თავისებურებების სხვადასხვა საგნებში ჩართვის გზების განსაზღვრა, ამასთან ძირითადი ყურადღება იმ კვლევებს უნდა მიექცეს, რომლებიც მდგრადი განვითარების სხვადასხვა ასპექტებს ერთმანეთთან აკავშირებენ; "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" ინდიკატორების და შეფასების საშუალებების შემუშავება; და კვლევების შედეგების და კარგი პრაქტიკის მაგალითების გაზიარება.

3. საერთაშორისო თანამშრომლობა

61. "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" გარშემო თანამშრომლობას, ქვეყნებში მის დანერგვასა და განვითარებაში წვლილის შეტანის გარდა, შეუძლია მხარი დაუჭიროს ხალხებსა და ერებს შორის ურთიერთგაგებას, ურთიერთრწმენის და ერთმანეთის კულტურული ღირებულებების პატივისცემის გაძლიერებას, მშვიდობიან თანაარსებობას და კეთილდღეობის უზრუნველყოფას.
62. არსებობს რეგიონალურ დონეზე სტრატეგიის განხორციელების მსვლელობის შესწავლის და გაძლიერების და "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" გარშემო თანამშრომლობის გაღრმავების აუცილებლობა. რეგიონალური პროცესი მხედველობაში უნდა იღებდეს სხვა მოვლენებსაც, რომლებიც ვითარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის ათწლეულის" ფარგლებში, და "განათლებასთან მდგრადი განვითარებისათვის" დაკავშირებით არსებული სხვა გლობალური ინიციატივების ნაწილს უნდა წარმოადგენდეს.
63. რეგიონს განათლების, განსაკუთრებით უმაღლესი განათლების, სფეროში თანამშრომლობის დიდი გამოცდილება გააჩნია. მდგრად განვითარებასთან დაკავშირებული მრავალფეროვანი პრობლემების გადაწყვეტის და განათლების მულტი-დისციპლინარული ფორმების შექმნის მიზნით მრავალი ეროვნული თუ სუბ-რეგიონალური ქსელი, საგანმანათლებლო სამუშაო ჯგუფი, უნივერსიტეტების ქსელი თუ ასოციაცია, პროგრამა და გაერთიანება ჩამოყალიბდა. მთავარი ამოცანა მათი გამოცდილების და პოტენციალის მაქსიმალურად ეფექტურად გამოყენებაში მდგომარეობს. კიდევ ერთი ამოცანა "განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის" დაკავშირებული საკითხების კვლევაა, რადგან მას ჯერ კიდევ არ ენიჭება სათანადო მნიშვნელობა საერთაშორისო ასპარეზზე. აგრეთვე არსებობს სკოლამდელ და სასკოლო განათლების სისტემებში "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" საკითხებზე თანამშრომლობის აუცილებლობა.
64. რეგიონალურ და სუბ-რეგიონალურ ფორუმებს, რომლებიც საგანმანათლებლო საზოგადოებრიობის წევრებს (საჯარო მოსამსახურეებს, მასწავლებლებს და მკვლევარებს და პროცესის სხვა მონაწილეებს) აერთიანებენ და "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" და ზოგადად მდგრადი განვითარების შესახებ ინფორმაციის გაცვლის და გამოცდილების გაზიარების შესაძლებლობას აძლევენ მათ, უმაღლესი პრიორიტეტები უნდა მიენიჭოთ.

65. “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” კომპლექსური ბუნება მოითხოვს, რომ საგანმანათლებლო საზოგადოებრიობამ და პროცესის სხვა შესაბამისმა საერთაშორისო მონაწილეებმა ითანამშრომლონ სტრატეგიის განხორციელების საკითხებში. ეს განსაკუთრებით ეხება საერთაშორისო თანამშრომლობას, რომელიც მიმართულია სხვადასხვა პროფესიონალების და გადაწყვეტილების მიმღები პირების მდგრადი განვითარების შესახებ ცოდნის გაღრმავებისკენ.
66. UNECE-ს რეგიონის სხვადასხვა ნაწილებში გამოცდილება და საჭიროებები შესაძლოა ძლიერ განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისგან. ამიტომ საჭიროა სუბ-რეგიონალური თანამშრომლობის გაძლიერება. ეს შექმნის შესაძლებლობას, დეტალურად განვიხილოთ ის საკითხები, რომლებიც უფრო მნიშვნელოვანია მოცემული სუბ-რეგიონისთვის, რაც ქვეყნებს საუკეთესო შესაძლებელი შედეგების მიღწევის საშუალებას მისცემს.
67. საჭიროა სხვადასხვა სუბ-რეგიონების საჭიროებების უფრო დეტალური შეფასება. განსაკუთრებული ყურადღება აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიის და ცენტრალური აზიის (EECCA)²⁰ და სამხრეთ-აღმოსავლეთი ევროპის ქვეყნებს უნდა მიექცეს, რათა შესაძლებელი გახდეს გარემოსდაცვითი განათლების და “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” სფეროებში არსებული მათი ძირითადი პრობლემების მოგვარება. მათი ძირითადი პრობლემებია: ადექვატური სახელმძღვანელო მასალების ნაკლებობა, უმაღლესი სასწავლებლების და კვლევითი ინსტიტუტების პოტენციალის არაეფექტური გამოყენება, გამოცდილი პედაგოგების ნაკლებობა, არასაკმარისი მცდელობა მოსახლეობის შეგნების ამალღების მიმართულებით და “განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის” დაკავშირებით უწყებათაშორისი და დაინტერესებულ პირებს შორის სათანადო თანამშრომლობის არარსებობა. კიდევ ერთი პრობლემა, რომელიც აუცილებლად არის გადასაწყვეტი სამხრეთ-აღმოსავლეთი ევროპის და EECCA-ს ქვეყნებში, სასოფლო რაიონებში ბავშვების განათლების დაბალი ხარისხი და ამ რაიონებში “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” დანერგვასთან დაკავშირებული სირთულეები (კადრების და ფინანსური რესურსების ნაკლებობა) წარმოადგენენ. შესაბამისად, აუცილებელია იმის აღიარება, რომ გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში შესაძლებლობების გაძლიერება, მდგრადი განვითარების საკითხებთან დაკავშირებით კვლევითი და საზოგადოებრივი შეგნების ასამალღებელი პროგრამების განხორციელება, მათთვის ფინანსური და საგანმანათლებლო დახმარების აღმოჩენა, ძალიან მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს, და ამის შესახებ მთავრობებმა, შესაბამისმა ორგანიზაციებმა და დონორებმა უნდა იმსჯელონ.²¹
68. ამ მიმართულებით შესაძლებელია შემდეგი ძირითადი ქმედებების განხორციელება: “განათლებაზე მდგრადი განვითარებისთვის” მომუშავე არსებული რეგიონალური და სუბ-რეგიონალური აღიანსების და ქსელების გაძლიერება და ორმხრივი პროგრამების, თანამშრომლობის და პარტნიორობის წახალისება; მდგრადი განვითარების შესახებ მოსახლეობის ცნობიერების ამალღების მიზნით საერთაშორისო სამართლებრივად დამავალღებულღებელი ინსტრუმენტების, მაგალითად, “ორჰუსის კონვენცის” ან სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულღებების თუ კონვენციების გამოყენება; გამოცდიღების და კარგი

²⁰ იხ. აგრეთვე “გარემოსდაცვითი პარტნიორობა UNECE-ს რეგიონში: გარემოსდაცვითი სტრატეგია აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიის და ცენტრალური აზიის ქვეყნებისთვის. სტრატეგიული კონცეფცია”. მინისტრების მეხუთე კონფერენცია “გარემო ევროპისთვის”, კიევი, 2003 წელი.

²¹ იხ. აგრეთვე “განხორციელების გეგმა; მდგრადი განვითარებისადმი მიღღვნიღი მსოფღიო სამიღი”

პრაქტიკების, ინოვაციების და ეროვნული მოვლენების, ისევე როგორც ქვეყანაში განხორციელებული “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” პროექტების შესახებ ინფორმაციის გაზიარების გაუმჯობესება, მაგალითად, საინფორმაციო ან საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით, ან UNECE-ს ვებ-საიტზე ინფორმაციის განთავსების მეშვეობით; “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” შესაბამის ორმხრივ და მრავალმხრივ პროგრამებში შეტანა; არასამთავრობო ორგანიზაციების და სხვა მსხვილი ჯგუფების “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობაში მონაწილეობის წახალისება; მდგრადი განვითარების შესახებ მოსახლეობის შეგნების ამაღლებისკენ მიმართული საერთაშორისო ღონისძიებების ორგანიზება და კოორდინირება; გამოცდილების გაზიარების წახალისება.

69. იმისათვის, რათა უზრუნველყოფილი იქნას ეფექტური რეგიონალური მართვა და კომუნიკაციები, აუცილებელია “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” დანერგვაზე პასუხისმგებელი ორგანოების განსაზღვრა UNECE-ს ყველა წევრ ქვეყანაში და შესაბამის საერთაშორისო ორგანიზაციებში. სტრატეგიის განხორციელებაზე ზედამხედველობის განსახორციელებლად შესაძლებელია განათლების და გარემოსდაცვითი (ან სხვა შესაბამისი) სფეროების წარმომადგენლებისაგან შემდგარი საკოორდინაციო კომიტეტის დაარსება. “განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის” გარშემო რეგიონალური თანამშრომლობის პლატფორმის სახით შესაძლებელია “გარემო ევროპისათვის” პროცესის გამოყენება, ხოლო სტრატეგიის განხორციელებაზე და მისი სამუშაო პროგრამასთან შესაბამისობაზე კონტროლი შესაძლოა “UNECE-ს გარემოსდაცვითი პოლიტიკის კომიტეტს” დაევალოს.
70. “გარემო ევროპისათვის” კონფერენციაზე მინისტრებს შეუძლიათ, ეროვნული და სხვა შესაბამისი ანგარიშების საფუძველზე, სტრატეგიის განხორციელების მიმდინარეობა განიხილონ. ქვეყნის შესახებ გარემოსდაცვითი ქცევის თაობაზე ანგარიშის წარდგენისას, აგრეთვე შესაძლებელია ამ ქვეყანაში “განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის” დაკავშირებით მიმდინარე პროცესების აღწერის ჩართვა.

4. როლები და პასუხისმგებლობები

71. თავიანთ ქვეყნებში სტრატეგიის განხორციელების უზრუნველყოფაში მთავრობებს წამყვანი როლი ენიჭებათ. ისინი, ნებისმიერ მმართველობით დონეზე, რეგულარულად უნდა აფასებდნენ და აკონტროლებდნენ სტრატეგიის განხორციელების პროცესს.
72. სასურველია, რომ ადგილობრივმა განათლების ორგანოებმა და ფორმალურმა საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა იკისრონ სტრატეგიის შესაბამისი დებულებების შესრულების და ამ პროცესის მონიტორინგის პასუხისმგებლობა.
73. აუცილებელია შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის ადგილობრივ ორგანოებთან, განათლების და სამეცნიერო სექტორებთან, ჯანდაცვის სექტორთან, წარმოებასთან, ტრანსპორტის და სოფლის მეურნეობის წარმომადგენლებთან, მშრომელთა და პროფესიულ კავშირებთან, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სხვადასხვა თემებთან, ადგილობრივ მაცხოვრებლებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ერთად მათი პრიორიტეტების განხილვა და დადგენა. ყველა

ზემოთ ჩამოთვლილმა პირმა უნდა იკისროს პასუხისმგებლობა სტრატეგიის განხორციელებასა და მისი დებულებების შესრულებაზე.

5. ფინანსური საკითხები

74. სტრატეგიის განხორციელებისთვის აუცილებელი ფინანსური სახსრების მოზიდვა მისი წარმატების ერთ-ერთი ძირითადი წინაპირობაა. იმისათვის, რათა სწორად მოვახდინოთ სტრატეგიის მიზნის მისაღწევად გასატარებელი ზომების ღირებულების შედარება მათი გატარების შედეგად მიღებული სარგებლის ოდენობასთან, ანუ განვსაზღვროთ ინვესტიციის ამოღების შესაძლებლობა, აუცილებელია გავიგოთ, რამდენად მნიშვნელოვანია განათლება საზოგადოებაში მდგრადი განვითარების პოლიტიკის და პრაქტიკის დანერგვის უზრუნველსაყოფად. განათლებას უნდა შევხედოთ, როგორც ინვესტიციას, რომელიც გრძელვადიან პერიოდში მოგებას მოგვიტანს.
75. ზოგადად, წინამდებარე სტრატეგიის განხორციელებასთან დაკავშირებული ხარჯები თითოეული ქვეყნის მიერ უნდა იქნას გაწეული. შესაბამისად, მთავრობებმა უნდა უზრუნველყონ შესაბამისი რესურსების გამოყოფა. შემოთავაზებული ქმედებებიდან ზოგიერთის ჩართვა მიმდინარე რეგიონალური განვითარების პროექტებში არის შესაძლებელი.
76. მთავრობებმა უნდა განიხილონ საგანმანათლებლო სექტორის ყველა ფორმაში, მათ შორის “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” დაფინანსების, სპეციალური სტიპენდიების დაარსების და საგანმანათლებლო დაწესებულებების მუშაკების კვალიფიკაციის ამაღლების უზრუნველსაყოფად, საბიუჯეტო სახსრების და ეკონომიკური სტიმულების გამოყენების შესაძლებლობები. აგრეთვე უნდა იქნას მიღებული “განათლების მდგრადი განვითარებისთვის” კომპონენტების შესაბამის ორმხრივ და მრავალმხრივ პროგრამებში ჩასართავად აუცილებელი ზომები. შესაძლებელია გაერთიანებების ჩამოყალიბება, და მათ უნდა მოიძიონ დახმარება, მათ შორის დაფინანსებაც, საერთაშორისო საფინანსო სააგენტოებიდან და კერძო სექტორიდან. სტრატეგიის განხორციელების პირველ ეტაპზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რეგიონის ზოგიერთი ნაწილისთვის, განსაკუთრებით EECCA-ს და სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებისათვის, ფინანსური მხარდაჭერის გაწევა, რადგან ამის გარეშე მათ ძალიან გაუჭირდებათ პროცესის დაწყება.

6. შეფასება და განრიგი

77. იმისათვის, რათა მოვახდინოთ სტრატეგიის განხორციელების შეფასება, აუცილებელია განრიგის განსაზღვრა და ინდიკატორების შემუშავება. განათლების ხარისხი განსაზღვრავს, მოინდომებენ თუ არა ადამიანები მდგრადი განვითარების პრინციპების შესაბამისად ქმედებას. განათლების ყველა ფორმაში და მის ყველა დონეზე მდგრადი განვითარების ასპექტების დანერგვა ხანგრძლივი პროცესია და, შესაბამისად, უკუგებასაც მხოლოდ გრძელვადიან პერსპექტივაში შეიძლება ველოდოთ.
78. სტრატეგიის განხორციელებას, როგორც უწყვეტ პროცესს, ისე უნდა მივუდგეთ. თუმცა, იმისათვის, რათა შესაძლებელი იყოს მისი მიმდინარეობის შეფასება, შემოთავაზებულია განხორციელების სამი ფაზა:
ფაზა I (2007 წლამდე): კარგი საფუძველი განხორციელების დასაწყებად. რეკომენდირებულია, რომ თითოეულმა ქვეყანამ

განსაზღვროს, მასში მიმდინარე რომელი პროცესების გამოყენება შეიძლება სტრატეგიის მომავალი განხორციელებისთვის. ეს უნდა მოიცავდეს არსებული პოლიტიკის, სამართლებრივი და საოპერაციო ჩარჩოების, ფინანსური მექანიზმების და საგანმანათლებლო საქმიანობის მიმოხილვას და ნებისმიერი ბარიერების ან შემაფერხებელი ფაქტორების დადგენას. აუცილებელია სუსტი მხარეების დასაძლევი ზომების განხილვა და შესაბამისი ეროვნული სამოქმედო გეგმის პროექტის შემუშავება. აუცილებელია "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" განხორციელების შეფასების მეთოდების და ინდიკატორების (განსაკუთრებით ხარისხობრივი) განსაზღვრა. თავიანთ "გარემო ევროპისათვის" კონფერენციაზე მინისტრებს შეუძლიათ, გამოხატონ სტრატეგიისადმი თავიანთი მხარდაჭერა, მოუთხრონ დამსწრეებს წარმატებების შესახებ, გაუზიარონ მათ პრობლემები და გაავრცელონ ინფორმაცია თავიანთი ეროვნული/სახელმწიფო სტრატეგიის მიმდინარეობის შესახებ.

ფაზა II (2010 წლამდე): სტრატეგიის დებულებების განხორციელება უკვე დიდი ხნის დაწყებულია. ამ თვალსაზრისით, ქვეყნებმა უნდა გადახედონ თავიანთი ეროვნული/სახელმწიფო სტრატეგიების განხორციელებაში მიღწეულ პროგრესს და, საჭიროების შემთხვევაში, მათში შესწორებები შეიტანონ.

ფაზა III (2015 წლამდე და შემდგომ): "განათლების მდგრადი განვითარებისთვის" სტრატეგიის განხორციელებაში ქვეყნებს შესამჩნევი პროგრესი უნდა ჰქონდეთ მიღწეული.

79. იმისათვის, რათა ხელი შევუწყოთ სტრატეგიაზე ორიენტირებულ შეფასებას და მისი ორიენტირების დასახვას, აუცილებელია რამოდენიმე საკითხის გათვალისწინება. ამ თვალსაზრისით შესაძლებელია რამოდენიმე მაგალითის მოყვანა: სტრატეგიის წარმმართველი ლიდერების და კოორდინატორების; სტრატეგიის მხარდამჭერი პოლიტიკური, საკანონმდებლო და ოპერაციული ჩარჩოების; სამთავრობათაშორისო და უწყებათაშორისი თანამშრომლობის და პარტნიორობის კონცეფციების; ფორმალური სასწავლო პროგრამების და დისციპლინების შესაფერისობის; მდგრად განვითარებასთან დაკავშირებულ საკითხებში საწყისი და შემდგომი განათლების (განსაკუთრებით თავად მასწავლებლებისთვის) საკითხების განსაზღვრა. ამას გარდა, გასათვალისწინებელია "განათლებისთვის მდგრადი განვითარებისთვის" აუცილებელი მასალების და საშუალებების მობილიზაციის, ამ მიმართულებით ჩასატარებელი კვლევების, ფორმალური და არაფორმალური განათლების სისტემების განვითარების, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების ჩართვის და მოწაფეებზე ზეგავლენის მოხდენის საკითხები.